

יום	יום לחודש	יום ללוח	ליקוטי מוה"ר	ליקוטי הלכות	מסנה ברוך	חיי מוה"ר	שולחן ערוך
שבת	ב'	לא:	פח	חורה	תפג-תפד	ה'ו'	ה'ו'
א	ג'	לב:	פט	ד.	תפג-תפד	ז'ח'	ז'ח'
ב	ד'	לג:	צ	ד:	תפג-תפד	ט'י'	ט'י'
ג	ה'	לד:	צא	ה.	תפג-תפד	י'א"ב	י'א"ב
ד	ו'	לה:	צב	ה:	תפג-תפד	י"ג י"ד	י"ג י"ד
ה	ז'	לו:	צג	ו.	תפג-תפד	ט"ו ט"ז	ט"ו ט"ז
ו	ח'	לז:	צד	חורה	תפג-תפד	י"ז י"ח	י"ז י"ח

בקרני אור

יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

424 | פרשת קרח | ב' תמוז תשפ"ה

דבר המערכת

בימי בלהות אלו, בהם הישוב כולו בארץ הקודש נתון בסכנה ח"ו מחמת המציק מבית ומבחוץ, כמה עלינו להודות לה' על כל החסדים הגלויים שהצילנו מכל צרה בגשמיות, ובפרט אשר הצילנו מן הצרה הרוחנית של תועי לבב המאשרים זדים ושומחים בשמחת הצלחתם, כן יעזרונו ה' הלאה.

הודיה מיוחדת היא על פך השמן הטהור של תלמידי הישיבה ולומדי הכוללים דקהילתנו, הממשיכים לימודם גם בימים אלו תמידים כסדרן וביתר שאת, מתוך אמונה תמה ש"בשעה שיעקב מצפצף בקולו בבתי כנסיות ובתי מדרשות אין ידי עשיו שולטות" (ליקוט שמעוני, בראשית פרק כז). ובפרט בהיותם מתנזרים לגמרי מכל קווי הנייעס למיניהם וחיים חיי טהרה ללא הסתאבות במדמנת הרחוב, מה שמותיר את המח זך לשקיעות מוחלטת בתורה ועובדות ה' טהורה.

התנזרות זו מ'חדשות' מפרי מלך זקן וכסיל, היא שגם נותנת שלווה חיים בגשמיות, ללא פחדים וטירופי נפש, ללא חרדות וחיי בהלה, אלא באחריות ובשמחה, באחיזה עול התפילה באמת למי שחינו מסורים בידו, ובבטחון אמיתי במגן ומושיע היחידי יתברך.

כלל נקוט בדינו "עיקר הגלות אינו אלא בשביל חסרון אמונה" (ליקוטי מוה"ר, ז), וכל ההצלות והגאולות תלויות אך ורק בכפירה בכח הטבע ואמונה בעילת העילות בלבד, והיא שכאמור גם מעניקה חיי שלווה בגשמיות, וכפי שלמדנו רבינו הקדוש: **"מי שיש לו אמונה חיי חיים, אבל בלא אמונה אין לו חיים כלל"**. כי אין אדם שלא יעברו עליו תלאות רבות והרפתקאות וצרות, וכשיש לו אמונה יוכל לנחם את עצמו שהשי"ת ירחם עליו ויטיב אחריתו והיסורים הם לו לטובה ולכפרה. אבל מי שאין לו אמונה, כשכא עליו איזה צרה, אין לו למי לפנות ואין לו במה להחיות את עצמו ולנחם את עצמו, על כן אין לו שום חיים כלל, אבל על ידי אמונה חיי טובים" (ליקוטי עזות, אמת ואמונה, ז).

העורכים

פניני אור

אמרות מפורות מרבינו ק' ותלמידיו

עקר רפואת החולה הוא רק על-ידי פדיון, ולא נתנה התורה רשות לרופא לרפאות כי אם אחר הפדיון דיקא.

(ליקוטי עזות)

בְּקִשׁוֹ אֶת ה' כָּל עַנְיֵי הָאָרֶץ

[זהו כבודו] שהושפל על ידי לעפר, או שאני כואב רק על כבודי ורצוני שלא התמלא!?

אם אכן הכאב הוא גם על כבוד ה' ואין דעתו נתונה להשיג עתה רק על כבוד עצמו, כי אז יש מקום לחזקו ולאמצו שיש תקוה עצומה לתקן הכל על ידי שימליך את השי"ת במקום הזה ויעשה רצונו על ידי בקשה וחיפוש, כי כבוד השי"ת יתגדל על ידי זה באופן נפלא. אבל אם אין לנופל דאגה אחת כי אם הכבוד העצמי שהושפל, אזי אין מקום לחיזוק זה ובדומה לו, כי סוף סוף רצונו וכבודו לא התמלאו.

בפרשתנו אנו לומדים על סופו המר והנמהר של קורח, שהיו לו לכאורה את כל הכלים המופלאים להיות המוצלח ביותר, בהיותו ענק בתורה, בעל רוח הקודש וגם עשיר גדול, וכפי שרבי נתן מתבטא אודותיו (ליקוטי הלכות, שילוח הקן ד, ח): "קורח וכל עדתו שהיו אנשים גדולים מאד מאד בעלי השגה ורוח הקודש, כמו שכתוב נשיאי עדה קראי מועד אנשי שם, ראשי סנהדראות וכו', ובפרט קורח שהיה גדול מכל הלוויים". אולם בפועל, נפל לבירא עמיקתא.

וכשהתורה הנצחית מספרת לנו סיפור נורא זה, כוונתה לעורר את לבנו לפחד מדרכו של קורח שהובילה אותו עד לעמקי פי פחת. מה גרם לו לקורח לטעות כל כך? - רבי נתן מגלה לנו כמה פעמים שנקודת התורפה היתה הכבוד העצמי, וכלשונו הקדוש (נט"י לסעודה ו, סח): **"זוהי היתה כל ענין קורח, שעל ידי תאוות כבוד עצמו חטא מאד ומרד כנגד משה רבינו שממנו כל המשכת הדעת הקדוש בעולם לגלות כי מלא כל הארץ כבודו עד שכפר בעיקר, וכל חזקת טעותו היתה על ידי בניו שראה שלשלת גדולה יוצאת ממנו, ועל ידי זה נתעה מסברא לסברא של שקרים וטעויות עד שכפר בכל תורת משה וביקש לעקור את הכל עד שגרם שעקר את עצמו מכל קדושת אבותיו הקדושים"**. וכך גם במקום נוסף (שם, הודאה ח-ה): **"משה רבינו בעצמו עשה הכל על פי הדיבור, וקורח על ידי גאוות חלק עליו והתפאר בהכמתו ולמד ודן קל וחומר של שקר וגילה פנים בתורה שלא כהלכה"**.

פרשה זו זועקת אלינו בקול גדול: העלו מעל משכן קורח! רדיפת הכבוד העצמי היא סכנת אבדון חלילה, היא סותמת את האוזן מלקבל את האמת ואת החיים, וגורמת להיאבד ח"ו. ובפרט מי שלכאורה לא הצליח לפי רצונותיו העצמיים, והעצבות נושכת בו, שעיקר תקוותו היא רק 'לבלי להשיג כלל על כבוד עצמו' אלא לשאול ולשוב ולשאול כפעם בפעם: במה אני יכול לכבד עתה את בוראי, ועל אף שכבדתי ודמיון רצונותי העצמיים רמוסים, אולם במה אני יכול לעשות רצון קוני. ואז ייפתחו אזניו לשמוע את שירת ההתחזקות המופלאה של צדיק האמת שמלמדת את התורה הנפלאה הגנוזה בכל אותם מקומות למי שעדיין חפץ בכבוד בוראו.

לא ניתן יד לנחש הקדמוני המבקש לעקור את הכל חלילה על ידי חיצו הגסות וחיפוש הכבוד העצמי, נבקש ענוה ונשתדל להרבות כבוד ה' בכל מקום שאנו נמצאים בו, והיא שתתן לנו תקוות נצח לתקן הכל ולהתעלות מכל מקום שהוא לתכלית העליה.

הוא שבור ורצון, כל תכניותיו ורצונותיו עלו בתוהו, לא כך קיווה לראות את עצמו. אחר שנים של השקעה להוציא 'היתר הוראה' עדיין עומד מאחור, רחוק מאד ממה שקיווה וחלם להיות. חבריו מצליחים פי כמה ממנו. נכון, תורת ההתחזקות מלמדת לאהוב כל נקודה טובה ולשמוח בה, אבל איך אפשר לשמוח כאשר החורבן הפרטי שלו כל כך מוחשי ועומד נגד עיניו...

מנעוריו היו לו שאיפות גדולות, תמיד צייר לעצמו שיהא עובד ה' גדול מאד, מהעומדים בבית ה' בלילות ועמלים בעבודת ה' מחצות הלילה ועד עומקו של יום. דימה לנפשו שיהא פרוש לגמרי מכל הרצונות הגשמיים כחד מקמאי. אך המציאות המרה טופחת על פניו ומצליפה בו באכזריות בכל עת. הנפילות התכופות והאיזמות מותירות אותו כמעט ללא רוח חיים. אכן, צריך להתחזק, אבל איך אוספים שברי שברים ומעמידים אותם חזרה.

אחת התורות העיקריות ביסודי ההתחזקות היא **"איה" (ליקוטי מוה"ר ח"ב סימן י"ב)**, בה מגלה לנו רבינו הקדוש שגם מי שנפל לעמקי עמקים חלילה, אם יתחזק לחפש שם את ה' יתברך ויתגעגע למצוא את הדרך לחזור אליו יתברך, הרי שחיפוש זה עצמו יתקן את העבר ויבנה אצלו את העתיד, עד שהירידה תתהפך לתכלית העליה. כי בעומקה של הירידה הנוראה מסתתרת חיות אלוהית, שמי שמחפש ומבקש לחזור בתשובה יכול להתחבר אליה.

כמובן שדבר זה נוגד את השכל האנושי שרואה לפניו רק את הירידה האיומה, ואינו יכול להבין בשום פנים ואופן שמכאן תצמח התקרבות. ועל כן, בהכרח שמי שבא להתחזק יניח בצד את כל הבנותיו וחכמותיו, ויתמסר לדעת הצדיק לגמרי, שידוע מה טמון בעומק ירידה זו. זהו יסוד ותנאי הכרחי כדי שההתחזקות תפעל, וכדבריו הקדושים שם בפתיחת התורה: **"כשאדם הולך אחר שכלו וחכמתו יוכל לפול בטעויות ומכשולות רבים ולבוא לידי רעות גדולות ח"ו, ועיקר היהדות הוא רק לילך בתמימות ובפשיטות בלי שום חכמות"**. וכפי שרבי נתן (בליקוטי הלכות, תחומין ו, ח) מרחיב וכותב: **"צריך להיות חזק מאד מאד בדעתו, ועיקר ההתחזקות הוא שיידע חסרון דעת האנושי, שבאמת אין לנו שום שכל כלל, ואנו מחוייבים להשליך ולבטל שכלנו לגמרי, רק להאמין בדברי הצדיקי אמת שבאמת יש חיות אלקות בכל המקומות הרחוקים מאד מאד, רק צריכים לחפש ולבקש שם איה מקום כבודו, ורק על ידי זה יעלה בתכלית העליה"**.

אבל רבינו הקדוש ממשיך ומגלה לנו שם שעומק הנקודה בהשלכת השכל העצמי תלויה בענוה, וכהמשך דבריו שם: **"להסתכל בכל דבר שעושה שיהיה שם השם יתברך, ולבלי להשיג כלל על כבוד עצמו, רק אם יש בזה כבוד השם יתברך יעשה ואם לאו לאו, ואזי בודאי לא יכשל לעולם"**. ורק אז ניתן לחפש ולבקש את כבוד ה' בכל מקום גם בעומק הירידה, ולהפוך את הנפילה והירידה לתכלית העליה.

מי שבא להתחזק, צריך לעצור ולשאול את עצמו באמת לאמת: מה כואב לי ומה עומד לנגד עיני עתה?! האם כאבי הוא גם על כבוד ה' שחולל על ידי? האם אני דואב ורצון גם על רצוני יתברך

לתגובות והערות
3323796@gmail.com
ניתן לקבל את הגיליון באימייל מידי שבוע

הדל"נ 7:13 - נץ החמה 5:31 - מוזק"ש 8:13
צאת השבת 8:31 - צאה"ש לר"ת 9:06

"אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו"

שאלה:

לקראת התחלת המחזור הוותיק של 'מקור חכמה', במסגרתו לומדים מדי ג' חודשים את כל הספר ליקוטי מוהר"ן [ב' דפים ליום], אשר התחילו עתה שוב בראש חודש תמוז ומסיימים בס"ד בר"ה, רציתי לשמוע חיזוק על נחיצות שינוי הספה"ק ליקוטי מוהר"ן עד שיהיה 'תלמודו בידו'.

תשובה:

חכמינו ז"ל מספרים לנו שבשמים מכריזים: "אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו". וכפי שסיפר רב יוסף בנו של רבי יהושע בן לוי, לאחר שגווע ופרחה רוחו למעלה ולאחר מכן חזר לחיים: "שמעתי שהיו אומרים: **אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו**" (פסחים נ ע"א, בבא בתרא י ע"ב).

כשהפשט הפשוט הוא: אשרי מי 'שגורס על פה' (עיין רבינו חננאל ורבינו גרשום), ובא למעלה כשתלמודו בידו וזוכרהו בעל פה.

ואכן, מפני כך היו מהאמוראים שהיו מקפידים לשנן מדי חודש את תלמודם, כדי שיהיה תפוס בידם ושגור בפיהם. **"כמו שעשו בזמן חכמי התלמוד, שהיו חוזרין על ש"ס כל ל יום, ואומרים עליהם אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו"** (תורת חיים, סנהדרין ק ע"א). וכנזכר לדוגמא בגמרא על רב ששת: **"רב ששת כל תלתין יומין מהדר ליה תלמודיה, ותלי וקאי בעיברא דדשא ואמר: חדאי נפשאי, חדאי נפשאי, לך קראי לך תנאי"** (פסחים סח ע"ב).

ואף היו מהם, שכאשר בא מלאך המות ליטול את נשמתם, ביקשו ממנו להמתין עוד שלשים יום, כדי שיספיקו לחזור

שוב על תלמודם.

כמסופר הן על רב אשי: "רב אשי איתחזי ליה בשוקא, אמר ליה: **איתרח לי תלתין יומין, ואהדרי לתלמודאי. דאמריטו: אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו**" (מועד קטן כח ע"א). והן על רבי חנינא בר פפא: "כי הוה קא ניחא נפשיה, אמרו ליה למלאך המות: זיל עביד ליה רעותיה. אזל לגביה ואיתחזי ליה. אמר ליה: **שבקי תלתין יום עד דנהדר תלמודאי, דאמרי: אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו**" (כתובות עז ע"ב).

והנה, אף שדבר זה נאמר על כלל התורה כולה, שבכתב ובע"פ, שכן: "כל מה שקרא אדם יהא תפוס בידו, ומה ששנה תהא תפוס בידו, שלא תשיגהו בושה וכלימה ליום הדין" (מדרש משלי, פרשה י) - אעפ"כ, נאמרים הדברים ביותר לגבי חלקי התורה השורשיים, והמוכרחים לכל בר ישראל. וכך מעיד תלמידו של מוהרנ"ת, רבי נתן ב"ר יהודה מטבריה, את אשר שמע ממנו במו אזניו:

"אני שמעתי מתלמידי הקדוש אשר סמך ידיו גלילי זהב טהור עליו, אשר מה שנאמר בדברי חכמינו **זכרונם לברכה "אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו"** נאמר עתה על ספרי רבנו הקדוש **זצוק"ל** כי רבנו ז"ל אמר שבכל תורה ותורה כלול כל דברי תורה שבכתב ושבעל פה, והם שרשי התורה" (קונטרס הציונים, הקדמה).

גם רבי שמואל שפירא זצ"ל מזכיר זאת במכתבו, וכותב: "מה שאתה שואל על מה שאמר רבינו זצ"ל 'אני נהר המטהר מכל הכתמים' איפה הוא הנהר הזה? הנה פשוט שהנהר הזה הוא ספרי רבינו זצ"ל. הפוך בהם והפוך בהם וכו'. **ועליהם נאמר 'אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו'** כן נזכה להגות בהם

תמיד, לשמור ולעשות ולקיים, אמן כן יהי רצון" (שמואל בקוראי שמו, מכתב סא).

כך שעלינו להשקיע ימים ולילות, לשנן את תורותיו של רבינו, עד שיהיה תלמודנו בידנו ושגור בפינו, למען לא נבוש ולא ניכלם ולא ניכשל לעולם ועד.

וכיון שהזכרנו ענין זה של "תלמודו בידו" - מן העניין להזכיר את דברי הזוהר חדש שכותב: **"ואשרי מי שתלמודו מתקיים בידו בזמן שהולך אדם לבית עולמו, שאפילו בקבר שפתותיו רוחשות"** (זוהר חדש, דף פד ע"א).

ואכן, זה שזוכה להיות בקי בע"פ בליקוטי מוהר"ן נהנה מכך אף בקבר... וכמסופר: "סיפרו למוהרנ"ת שרבי גדליה וועלול לומד שלחן ערוך עם המגנים וחוזר עליהם הרבה כדי לדעת אותם בעל פה. אחר כך כשראהו מוהרנ"ת אמר לו: **"למד גם את הליקוטי מוהר"ן עד שתדע אותו בעל פה, כי כשתנוח בקבר ותרגיש התולעת שבאיבר ועצם זה מוטבע הלקוטי מוהר"ן היא לא תקרב אליך"** (שיש"ק ב, תקעב).

לא רק התולעים לא יתקרבו, אלא גם האדם עצמו יוכל בשכבו בקבר להחיות את עצמו בתורותיו של רבינו הקדוש החקוקים בעצמותיו ואפויים בלב.

וכלשונו של מוהרנ"ת במכתבו: **"וצריכין לקבוע תורתו ושיחותיו הקדושים בלב כל כך, עד אשר אפילו אחר מאה שנים כשיגיע העת להיכנס בקבר ולשכב שם, גם שם יחיה את עצמו בדיבוריו הקדושים, וכן לעת התחיה ולנצח. ולקיים בהתהלך בעולם הזה תנחה אותך, בשכב בקבר תשמור עליו, והקיצות" וכו'" (עלים לתרופה, מכתב יום ג' תרומה תקצ"ה).**

פניני התחזקות וחתירות שנערכו ונעבדו מתוך אוצרות שיחותיו של הגרי"מ שכטער שליט"א

שביבי אור

מעלת השלום

ואמר לה מאי נפקא לך מינייהו מינאי ומיניה איתקלס עילאה - מה החילוק מי הוא גדול אני או הוא העיקר שמתוך שינוי יוצא שבו ויקר לק - עליון, ומבינינו נמשך שלשלת התורה מסיני לדורות, זה הוא התכלית והעיקר! ובכך השקט האש ונשאר בזה, מי יודע כמה מחלוקות גדולות נמשכו בתבערה לתקופות ארוכות, משיחת נשים כאלו - או מאנשים שמתנהגים כנשים...

"הגיד לך אדם מה טוב"

בקשור לזה, סיפר לי אברך מחו"ל שהיה מגי"ש זמן רב אצל שיעור קבוע ברבים, והיה שיעור מפורסם לשבח והיה נהנה מאוד מזה. לימים לצערו הרב, העבירו אותו מן הקביעות שלא ברשותו, וכאב לו מאוד ואז אינה ה' לידו אחד משיעוריו, אשר בה הבאתי העובדא מרבי אבהו, והאירו עיניו, ובזה התחזק ש'מאי נפקא לך מינייהו מינאי ומיניה איתקלס עילאה' והיה לו למשיב נפש.

וכן בספר תולדות יעקב יוסף פרשת קרח, מביא ביאור על הפסוק **"הגיד לך אדם מה טוב"** [מיכה ו' ח'] כיצד זוכים לצורת 'אדם', ע"י שהוא שפל ועניו, בבחינת 'מה' כמו שאמר משרע"ה 'ונחנו מה' וזה פירוש הפסוק: **הגיד לך אדם** - אני אגלה לך הסוד כיצד מקבלים תואר אדם, ע"י 'מה' עניות ושפלות.

ובזה יובן מה שאמרו חז"ל במס' אבות פרק ד' **"מאד מאד הוי שפל רוח"** וכפלו פעמיים מאד כי מא"ד הם אותיות אד"ם, וכן מ"ה בגימטריא אד"ם, כי הם שניהם ענין אחד כי להיות בגדר אדם, אי אפשר כי אם ע"י הכנעה ושפלות שיעבור על מידותיו ולא יקפיד על כבודו.

להמליך את ה' בעת רתיחת הדמים

ע"י עבודת השתיקה והדמימה לבזיונו זוכים לכל הטובה

הרחניות והנצחיות, והביאור בזה כי היסוד לכל העבירות הוא כאשר רתיחת הדמים העכורים מתגברים ומשתלטים על המח, מכך זה באים גם הקנאה והתאוה והכבוד, ומוציאים את האדם מן העולם.

אמור מעתה, שאין לך דבר המרתיח את דמו של האדם מבעת שמבזים אותו, וכל - שכן אם מביישים אותו ברבים, עד שמרוב רתיחה הוא מאבד את השיקול הדעת האמיתי, ועלול לבוא עי"ז לידי חטאים שונים ה"י.

אמנם אשרי לו ומה טוב חלקו, אם הוא זוכה באותה שעה קשה של רתיחת הדמים להמליך את קונו ולהתגבר על עצמו, וחושב שמשמים הגיע לו זאת, ובצדק וביושר בא לו, ושזה יהיה לו לכפרת עוונותיו כי אך לטובה הוא, וכן היה מנהג הצדיקים הקדמונים ששלחו מתנות לכל מי שציער אותם - כי הרי צריכים להכיר טובה למי שעשה לו טובה, והגם שהמבייש לא התכוון לטובה, אבל במציאות יצאה טובה להמבייש, ועל זה חייב לו טובה.

וכן מסופר על הרמ"ק, שאחד העיז לפניו וקרא לו בשם 'רשע' רח"ל, נטל ידו ונשק לו, ואמר לו: **אשריך שהכנעת אותי לבוראי...**

ובענין זה כותב החיד"א ע"ז דבר נאה במאמר המשנה **טוב שברופאים לגיהנום** בדרך צחות, דהרופא הגדול לנפש הוא, מי שמבזה חבירו וחבירו שותק, ובזה מתקן נפשו של הנעלב ונתכפר לו כל עוונותיו, נמצא דהעולם הוא טוב שברופאים לרפאות רפואת הנפש ברחניות, אבל הוא לגיהנום, שירש חלק הגיהנום מהנעלב, והנעלב שהוא מתרפא יורש חלקו בן עדן, דברים נוראים.

"הנצחון אינו סוכל את האמת"

מובא במדרש [ילקוט משלי י"ד] עה"פ **'חכמת נשים בנתה ביתה'** - זו אשתו של און בן פלת, דאמרינן אשתו הצילתו בערממה, שלא יתערב במחלוקתו של קרח ועי"ז לא נחרב ביתה, שאמרה לו בחכמתה: מה יצא לך מזה? אם אהרן הכהן גדול - אתה תלמידו, וגם אם קרח יהיה כה"ג ג"כ אתה תלמידו, ע"כ. מקשים העולם בתימה: מה הוא החכמה גדולה שמצאו בזה עד כדי שזו היא הגדרת 'חכמת נשים', והרי זה שכל ישר וחשבון פשוט המובן לכל? ושמעתי הסבר על זה: בעת שאדם נכנס במלחמת נצחון - וכמו כן רואים בעת שאדם משוקע בפאליטיק מסיימת וכדו' - אזי מכח רתיחת הנצחון, דעתו מעוקם ומעוות כל כך עד שכל דבר ישר ונכון שיצליח אז לחשוב, נחשב לחכמה גדולה!... וכמו שרביה"ק אומר בליקו"מ [קכ"ב] **'הנצחון אינו סוכל את האמת'**.

"מאי נפקא לך מינייהו?"

וכן מספר הגמרא בסוטה מ. על רבי אבהו שהיה הנשיא ומקורב למלכות, וכן היה משמש לריש מתיבתא והרביץ תורה בישראל, והסדר היה אז שהיה להם 'מתרגם' שהוא היה ת"ח והיה לו קול רם, ורבי אבהו היה יושב ודורש, והוא עמד אצלו ותירגם מאמרו בקולו הרמה לכל התלמידים.

ויהי היום נפגשו נשותיהם ברחוב, ואמרה אשת המתרגם לאשת רבי אבהו, **ידון לא צריך לדיידר** - בעלי אינה צריכה לבעלך, ורש"י מפרש שהוא ת"ח יותר, ומאי **דגחין וזקין** - זה שמרכין ראשו אינו רק משום קרא דמלכותא, שרבי אבהו היה מקורב למלכות, אולם באמת עדיף מרבי אבהו, ואשת רבי אבהו בשמעה הדברי בזיון אלו, הלכה לספר זאת לבעלה,

אפיית חלות לכבוד שבת

מנהג קדום לאפות חלות

מנהג נשים הכשרות בכל הדורות לאפות חלות ביום שישי בבוקר לכבוד שבת, כפי שכתב הרמ"א בשולחן ערוך (סימן רמב): "נוהגים ללוש כדי שיעור חלה בבית לעשות מהם לחמים לבצוע עליהם בשבת ויום טוב, והוא מכבוד שבת ויום טוב, ואין לשנות". ובמשנה ברורה (ביה"ל ד"ה והוא) כתב על זה: "בעונותינו הרבים היום התחילו איזה נשים להשבית המנהג ההוא ולוקחים מן האופה, ולאו שפיר עבדי דמקטינים בזה כבוד שבת".

נבר כאן יסוד המנהג וטעמיו:

שתהא פרוסה מצויה לעני

בירושלמי מסכת מגילה (פ"ד ה"א) כתוב שעזרא הסופר תיקן שיהיו אופים פת בערבי שבתות שתהא פרוסה מצויה לעני. וביאר השיטה מקובצת (ב"ק פב) שהיו נוהגים בזמנם לאפות לחם פעם אחת בשבוע לכל ימות השבוע, כמו הלחם הפנים שהיה נאכל לשמונה ימים, ותיקנו לאפות ביום שישי לכל ימות השבוע כדי שתהא פת מצויה לעניים לכל ימי השבוע.

לפי זה, אין תקנת עזרא קשורה לכבוד שבת אלא להלכות צדקה, ואכן בגמרא בבלי בבא קמא (פב) מובא שתקנת עזרא היה שתהא אשה משכמת ואופה שחרית כדי שתהא פת מצויה לעניים. ולא נזכר 'בערב שבת', והכוונה היא שעזרא תיקן שבאותה יום שתחליט לאפות, תאפה בשחרית, שבזמן שיבואו עניים לפתחה לא יהיו נדחים בשביל שאין הפת אפיה. וכן פירש המאירי (שם) ורבינו יונה באגרת התשובה, וכן פסק הרמב"ם (הל' אישות פ"א ה"א).

ואם כן, בזמן הזה שבכל ימות השבוע אנו רגילים לקנות לחם מן הנחתום, לא שייך תקנת עזרא, שאין הנשים רגילות לאפות כלל, ואין דרך העניים לקבץ לחם מפתחי הבתים (עי' אה"ע סי' פ ס"ו בנ"כ), וממילא לא שייך הטעם 'שתהא פרוסה מצויה לעניים'.

משום כבוד שבת

אכן יש כמה ראשונים שכתבו שהיה נהוג לאפות לחם בערב שבת דוקא לכבוד שבת, ועזרא הסופר הוסיף ותיקן שהאפיה תהא בשחרית כדי שתהא פרוסה מצויה לעני. ולפי זה, גם בזמן הזה שלא שייך הטעם של 'שתהא פרוסה מצויה לעני', עדיין יש לקיים המנהג של לאפות לכבוד שבת, אלא שאין צריך לאפות בשחרית דוקא.

כשיטה זו מתבאר ברא"ש (ביצה פ"ב סי' יב) ו"ר"ה (יב) מרדכי (מובא בדרכ"מ סי' תרג) ושיטה למנהיג"ש (ב"ק פס, ועל פי זה פסק הרמ"א שאין לשנות מן המנהג. וכן נראה ממה שפסק המחבר בשולחן ערוך (סי' רס ס"ב ועיי' שו"ט) שבערב שבת סמוך לחשיכה צריך לשאול את בני הבית 'הפרשם חלה'. והגר"א (ו"ד סי' שכו סק"ד) כתב בלשונו: "וכן נהגו אבותינו ואבות אבותינו להפריש בשבת ויום טוב".

פת כשר

והנה המגן אברהם (סק"ד) כתב הטעם לפי שהיה מקפידים לאכול בשבת ויום טוב פת כשר, ולא פת של גוים. ולפי זה, בזמן הזה שאוכלים במשך כל השבוע פת כשר, ואפשר לקנות חלות

כשרות, אין צריך להשתדל לאפות בבית דוקא.

לחם טעים המיוחד לשבת

אמנם מלשון הראשונים הנ"ל ומלשון המשנה ברורה משמע שעצם אפיית ולישת הפת יש בזה משום כבוד שבת, דאינו דומה טעם פת של נחתום לטעם נחתום של בעלת הבית, וגם יש מצוה מן המובחר שיהיה הפת מיוחד לשבת (עי' ביה"ל סי' תקצו ס"ו ד"ה ע"ש). ולכן אין לקנות סתם לחם מן הנחתום שאוכלים בכל ימות השבוע.

ונראה גם בזמננו שאפשר לקנות חלות טעימות המיוחדות לשבת, יש ענין לאפות בבית ולא לקנות. כפי שמסופר בגמרא (שבת ק"ט) ובשולחן ערוך (סי' רנ ס"א) שהאמוראים היו משתדלים בעצמם להכין צרכי שבת, דמצוה בו יותר מבשלוהו. ועוד, דגם כשהחלות של נחתום טעימות, חלת בעלת הבית יותר חביבה, שאדם רוצה בקב שלו יותר מתשעה קבין של חבירו.

ובליקוטי מהרי"ח (הנהגת ער"ש) כותב שאשה שאופה חלה בביתה מביאה בזה ברכה לביתה, ונותנת מקום שתחול ברכת שבת 'ויברך אלקים את יום השביעי' בביתה. ויש להתאים לזה מה שכתב הטור (סי' רסב) שכאשר בעל הבית בא לביתו מבית הכנסת ומוצא בשולחן ערוך נר דלוק ומטה מוצעת שני מלאכי השרת המלוין אותו מברכים אותו.

האם צריך לאפות בהשכמה

בזמננו שלא שייך הטעם 'שתהא פרוסה מצויה לעני', ושייך רק הטעם של 'כבוד שבת', לכאורה אין צריך לאפות בהשכמה, ואדרבה אפשר לומר שעדיף לאפות סמוך לשבת כדי שישאר לחם חם, כפי שכתב האורחות חיים (הל' עירוב"ה) דכבוד שבת הוא שיהא לחם חם כמו הלחם הפנים. וכן כתוב בסידור יעב"ץ (סדר ערב שבת) שצריך לאפות הלחם בערב שבת כדי שיהא חם כיום הלקחו דוגמת לחם הפנים.

אמנם בספר סדר היום (הנהגת והכנת יום השישי לכבוד השבת) כתב שראוי להקדים אפיית החלות קודם כל התבשילים, כדי שלא תבוא אחר כך לידי חילול שבת, ואין טעם החלות נפגם כל כך משום הקדמה זו. וזה שייך גם בזמננו, שאפית החלות היא דבר שלוקח הרבה זמן ורואי להשכים ולהקדימה שלא תגרום לחילול שבת.

לקיים הפרשת חלה

טעם נוסף בדבר מנהג אפיית חלות כתב המגן אברהם (שם) שהנשים נזהרות לאפות חלות בערב שבת כדי לקיים מצות הפרשת חלה, לתקן מה שביום זה איבדה חלתו של עולם בחטא עץ הדעת. וכטעם זה כתב הטור (סי' רסג) במצות הדלקת נרות בערב שבת, שהנשים מזהירות בו מפני שכבתה נרו של עולם וגרמה מיתה לאדם הראשון.

לפי טעם זה יש לאפות עיסה גדולה כשיעור חלה, וכלשון הרמ"א בשולחן ערוך (שם) "נוהגים ללוש כדי שיעור חלה". וכן כתב הש"ך בהלכות חלה (ו"ד סי' שכו ס"ק כה) שנהגו הנשים להדר בכל ערב שבת אחר שיעור חלה לקיים המצוה. ויותר מזה מצינו בט"ז בהלכות חלה (סי' שכו סק"ב) שהיו נוהגים להדר אחר הפרשת חלה גם אם לא לשו הבצק בעצמם, ויצא ללמד זכות על מה שנהגו בזמנם שנחתום ישראל עשה עיסה

כל שבוע פחות משיעור חלה,
או פעם בשבועיים כשיעור חלה?

יש להסתפק באשה שמספיק לה לסעודות שבת לערוך עיסה קטנה פחות משיעור חלה, האם יש לה להעדיף ללוש בכל שבוע בצק פחות משיעור לכבוד שבת, כדי שיהא החלות טריות. או עדיף לעשות עיסה גדולה כשיעור חלה פעם בכמה שבועות לקיים מצות הפרשת חלה, ותקפא את שאר החלות לשבתות אחרות.

טעמים לאפות ככל שבוע פחות משיעור

בפשטות היה נראה דעדיף לאפות עיסה קטנה לקיים מצות 'והכינו ביום השישי' לכבוד שבת בכל שבוע, אף שאינה מקיימת מצות הפרשת חלה. דחיוב 'והכינו' מוטל עליה בכל ערב שבת, וחויוב הפרשת חלה אינו מוטל עליה בכל ערב שבת כיון שמספיק לה לסעודות שבת עיסה קטנה, וחביבה מצוה בשעתה (כפסחים פח).

ונראה דגם לאלו שנוהגים להמתין לומר קידוש לבנה במוצאי שבת כדי לקיים המצוה בהידור, ולשיטתם עדיף לקיים המצוה בהידור יותר מאוחר, מאשר לקיים המצוה בזמנה בלא הידור (עי' סי' תכו סק"י ובספרי מרח"י בושם סי' פסח). היא דוקא באופן שמקיימים אותה מצוה אחר כך בהידור רב, מה שאין כן בזה שיש בכל שבוע מצוה בפני עצמה, ואם לא תאפה בכל שבוע תפסיד כל שבוע מצוה, מהיכי תייתי לבטל מצוה קטנה בזמנה בשביל מצוה גדולה שלאחר זמנה. וכעין זה כתבו הפוסקים שאין לבטל תענית צום גדליה אפילו אם זה יגרום אחר כך שלא להתענות ביום כיפור (עי' שדי חמד מערכת יו"ה סי' א סק"י).

מטעם נוסף יש לצדד לאפות בכל שבוע,

ממה שכתב המשנה ברורה (שם) שיש לזה רמז בתורה 'והיה ביום השישי והכינו את אשר יביאו את אשר תאפו אפן'. אמנם בשעת הדחק ובפרט בזמננו שאפשר להקפא החלה ולחמם סמוך לשבת לשמור על טריותה, יש לומר דגם קודם יום שישי הוא בכלל הכנה לשבת, כעין שכתבו הפוסקים לענין עירוב תבשילין (סי' תקצו ס"ד ביה"ל ד"ה לכתחלה).

אמנם לפי הטעם של מצות הפרשת חלה, אין זה רק בערב שבת, דבו נעשה מה שנעשה (עי' בא"ח ש"ב לך לך אות ו). ונפקא מינה בערב יום טוב דלא שייך טעם זה.

החכם עיניו בראשו

אכן, אף שכאמור מצוה רבה היא ללוש עיסה ולהפריש חלה בערב שבת, יש להזהר שלא יצא שכרו בהפסדו, ואם מצוה זו יגרום כעס ועצבנות בבית, שלום בית עדיף. כפי שנפסק בשולחן ערוך (סי' רסג ס"א) דגר שבת קודם אפילו ליין של קידוש, וכל שכן למנהג אפיית חלות. ופעם אחת בא אחד להרה"ק ר' יהודה'לע הורביץ מדזיקוב ז"ע ואמר לו שקיבל על עצמו לכבוד שבת לאפות חלות בכל שבוע, נענה ואמר: 'בתקופה הראשונה תעשה זאת בעצמך, ואחר כך תיתן לאשתך לעשותה'.

וְעַל לְמוֹד הַפּוֹסְקִים הַזֵּהוֹר מֵאֵד מֵאֵד בְּיוֹתֵר מִפֶּלַח הַלְמוּדִים... וְהוּא תַקֵּן מְדוּל מֵאֵד מֵאֵד...
וְאִמְר, שֶׁפֶל אִישׁ יִשְׂרָאֵלִי מְהִיב לְלַמֵּד בְּכָל יוֹם וְיוֹם 'פּוֹסְקִים' וְלֹא יַעֲבֹר.

בע"ה ניתן לשמוע שיעור בעמוד היומי
מידי יום בשלוחה 433 בקול אנ"ש

כי ניהם ה' ציון ניהם כל חורבותיה

הרה"ק רבי נחמן מהורודענקא זיע"א - זקנו של רבינו הקדוש

לרגל יומא דהילולא ב' תמוז

הרה"ק רבי נחמן מהורודענקא זיע"א זקנו של רבינו זיע"א - הנושא את שמו הקדוש, היה דמות פלאים מראשוני הראשונים של תלמידי הבעל שם טוב זיע"א. שמו מוזכר בסילודין בקרב כל יודעי דת ושוחרי תורת החסידות לדורות עולם. אולם כגודל הגילוי כן רב ההעלם, מעטים הם מאוד הפרטים אודות דמותו הטמירה קורות ותולדות ימי חייו. גם בקרב כותבי הקורות של החסידות לדורותיה מעטים מאוד הרישומים אודותיו, אך ורק בזכות אנ"ש לדורותיהם המקושרים לנכדו הגדול רבינו הק' זיע"א נשתמרו פרטים רבים ועובדין יקרים על אותו צדיק ונשגב.

גזע קודש מחצבתו

רבי נחמן נולד בשנת ת"מ לאביו הצדיק רבי יצחק מזולקווא זצ"ל שהיה בן עשרים אשר תורה וגדולה התאחדו על שולחנו. מגזע היחס (מקובל אצל אנ"ש, שהיה לו מגילת יוחסין עד לבצאל בן אורי בן חור למטה יהודה) דור תשיעי למהר"ל מפראג זי"ע ולמעלה בקודש עד לדוד מלכא משיחא. כן היה דור שביעי להגה"ק רבי אברהם חיים מאפטא אב"ד ניקלשבורג, שהיה נין ונכד להמהרש"ל מלובלין מצאצאי רש"י הק' ולמעלה בקודש, שאף הוא היה מגזע שפטיה בן דוד מלך ישראל.

בצעירותו הוכר כריאכ ובר ריכא ואף נמנה על בחירי חכמי הקלויז בבראד, שם נודע כמקובל אלוקי ואיש קדוש. בקלויז זה עלה ונתעלה במעלות רמות והיה לחביבו של ראש הקלויז אב"ד בראד ה"ה הגאון הקדוש רבי אלעזר רוקח זי"ע מאמסטרדם. נודע כחסיד קדוש ופרוש, ותדיר היה מוסיף קדושה על קדושתו וטהרה על טהרתו, עוד מלפני שזכה להתקרב להבעל שם טוב זיע"א, יחד עם חבריו בחירי הקלויז, הצדיקים הק' רבי נחמן מקאסוב ורבי מנחם מנדל מבאר זי"ע.

להינצל ממחשבות זרות רק ע"י תורת הבעש"ט

כאמור התנהג בפרישות יתירה עוד משחר נעוריו ובכתבי הגרי"מ שכטר שליט"א (גליוני הרי"ם) מעתיק עובדה על כך (מקור חיים עמוד התפילה דצ) וז"ל: "פעם אחת שמעתי מרבי נחמן מהורודענקא שאמר כשהייתי חסיד גדול והלכתי בכל יום למקוה קרה, שבדור זה לא יוכל שום אדם לסבול מקוה כזו, וביציאתי מהמקוה כשבאתי לביתי והבית היה חם מאוד עד שכמעט בערו הכתלים ולא הרגשתי החמימות לערך שעה, [ושהייתי בתענית יום ביום] ואך על פי כן לא הייתי יכול לפטור מן מחשבות זרות עד שהוכרחתי לחכמת הבעל שם טוב".

התקרבותו לרבו הבעל שם טוב הקדוש

סיבת התקרבותו למרנא הבעש"ט נעוצה בכך שלרבי נחמן היתה אחות חשובה וצדקנית מרת חיה ע"ה שהתגוררה בהורודענקא. בעלה היה הצדיק רבי חיים שנודע בצדקותו ובתורתו, ובעיקר בגודל מצות הכנסת אורחים שהנהיג בביתו בו כל רעב ונדכה מצא פת בהרחבה לב חם ואוזן קשבת. באותה תקופה התגורר הבעש"ט בהורודענקא, בה שימש כריש דוכנא ועוזר למלמד עבור ילדי ישראל, והיה מבקר לעתים בביתם.

באותה תקופה נהג הבעש"ט בהסתרה, ואף בני הבית לא הכירו ברוב ערכו, עד כדי כך שבעלת הבית היתה מבקשת ממנו

מידי פעם לסייע בעבודות הבית. פעם כאשר הוצרכה לנסוע למקום רחוק והיות שהדרכים היו בחזקת סכנה, בקשה ממנו שיאות להצטרף לנסיעה ולשמש כשומר. הבעש"ט הסכים ואכן את אשר יגורו בא עליהם, כי באמצע הדרך ניצב לשטן להם פרש גוי רוכב על סוס וכלי זיינו בידו, והחל להתעלל ולהציק להם ביותר. באותה שעה התלהטו פניו של הבעש"ט והק' ופנה אל הצדקנית מרת חיה וביקש ממנה לבל תספר מאומה מכול אשר תראה. לאחר שהבטיחה, נתן הבעש"ט את עיניו הק' בפרש הנוכרי, ולמרחבה הפלא החל לשקוע בתוך האדמה עד שנבלע כולו...

מיום זה ידעה מרת חיה כי איש גדול וקדוש הוא העוזר למלמד, והיא ובעלה היו הראשונים שהכירו את גדולתו ורום ערכו. וככל הנראה בהשפעת גיסו ואחותו התקרב רבי נחמן בהמשך להבעש"ט ולדרכו הקדושה.

דרך הבעל שם טוב עריכה ונעימה

באותם ימים (עוד טרם התקרב להבעש"ט) כבר היה רבי נחמן נשוי, ואף בן נולד לו בשם רבי שמשון חיים, עמו נסע לארץ ישראל בנסיעתו הראשונה.

בספר תולדות יעקב יוסף (פרשת חיי שרה אות ב) מבאי ז"ל, "וגם ששמעתי מהרבני הוותיק מוהר"ן האריזנקה, שחלם לו בארץ ישראל, כי יש רופאים המרפאים על ידי משקה מר ויותר טוב הרופא על ידי משקה מתוק. והנמשל זה ע"י סיגופים נעשה מר ואכזרי לחייב העולם, מה שאין כן בחינה ב' על ידי מחשבה טובה מזכה ומלמד זכות על בני עולם, הגם שזה אי אפשר בלא זה וכו' ומכך ראה סימן כי עליו לשוב לחוץ לארץ ולהתדבק בדרך הבעל שם טוב שהיא בבחינת עריבות ונעימות - אהבה ושמחה בעבודת השי"ת. ולא של סמים מרים - תעניות וסיגופים.

לפי גירסא אחת, נתאלמן רבי נחמן באותה עת מאשת נעוריו ופנה להבעש"ט הק' כדת מה לעשות, והשיב לו הבעש"ט: "מוטב לישא שפחה בארץ ישראל מאשר לצאת לחוץ לארץ" - ס'איז בעסער צו נעמען אן שפחה אין ארץ ישראל איידער ארויס פארהן קיין חו"ל (גליוני הרי"מ - שבחי הבעש"ט).

רבי אלעזר רוקח נוסע לארץ ישראל לחיוועד עם רבי נחמן

בכתבי הגרי"מ שליט"א מצאנו את הסיפור הבא (הועתק משבחי הבעש"ט סימן קמז): "שמעתי מהרב רבי יחיאל מיכל מזלוטשוב, שרבי אלעזר רוקח מאמסטרדם נסע לארץ הקודש בשנת תק"א בחודש סיון רק בשביל להיות עם רבי נחמן מהורודענקא, כי אמר רבי אלעזר, שכנהיה אנוחנו שנינו בארץ הקודש נביאי את הגואל, וכשבר רבי אלעזר לארץ הקודש לעיה"ק צפת, הלכו כל בני העיר לקראתו לקבל פניו, וכשראה רבי אלעזר בין בני העיר את רבי שמשון בן רבי נחמן ושאל אותו היכן אבין, ואמר לו נסע לחוץ לארץ, אמר וי וי אני באתי בשבילי. וכששמע רבי נחמן מהורודענקא בחו"ל שנסע רבי אלעזר לארץ הקודש, רץ מהרה לארץ הקודש בשנת תק"ב, ועד שלא בא רבי נחמן לארץ הקודש, מת רבי אלעזר בשבת בראשית שנת תק"ב, בעוונותינו הרבים".

ברכת מזל טוב להר"ר אברהם צבי דויטש הי"ו להל חולדת הבת יה"ר שיובה לגדלו לתורה לחופה ולטעש"ט ולרוב נחת דקדושה	ברכת מזל טוב להר"ר נחמן קרישעבסקי הי"ו להל חולדת הבת יה"ר שיובה לגדלו לתורה לחופה ולטעש"ט ולרוב נחת דקדושה	ברכת מזל טוב להר"ר אברהם צבי דויטש הי"ו להל חולדת הבת יה"ר שיובה לגדלו לתורה לחופה ולטעש"ט ולרוב נחת דקדושה	ברכת מזל טוב להר"ר אברהם צבי דויטש הי"ו להל חולדת הבת יה"ר שיובה לגדלו לתורה לחופה ולטעש"ט ולרוב נחת דקדושה
ברכת מזל טוב להר"ר נחמן סטארט הי"ו להל חולדת הבת יה"ר שיובה לגדלו לתורה לחופה ולטעש"ט ולרוב נחת דקדושה	ברכת מזל טוב להר"ר שמואל שפירא הי"ו להל חולדת הבת יה"ר שיובה לגדלו לתורה לחופה ולטעש"ט ולרוב נחת דקדושה	ברכת מזל טוב להר"ר נתנאל שישפרטש שליט"א להל חולדת הבת יה"ר שיובה לגדלו לתורה לחופה ולטעש"ט ולרוב נחת דקדושה	ברכת מזל טוב להר"ר שמואל קורנבלט שליט"א להל חולדת הבת יה"ר שיובה לגדלו לתורה לחופה ולטעש"ט ולרוב נחת דקדושה

ר' יחיאל מיכל

ב"ר יצחק מטולטשין

ר' יחיאל מיכל, בנו של ר' יצחק בן מוהרנ"ת, היה נקרא בפי כל ר' מיכל"ע.

נולד בשנת תקצ"ט או בשנת ת"ר [נזכר בעל"ת בשנת ת"ר, ובעל"ת ס' ש"ו בתור ילד], וזכה בקטנותו עוד לקבל פני מוהרנ"ת.

דולה ומשקה

ר' מיכל היה מגדולי אנ"ש בימיו, מחמת שהאריך ימים וקיבל הרבה מתלמידי מוהרנ"ת ז"ל, גם היה בעל מספר גדול וידע הרבה מהאוצרות הטמונים בין ספרי רביז"ל ותלמידיו הק', ודלה והשקה הרבה מתורת רביז"ל ומתלמידו מוהרנ"ת לכולם, והרבה מאנ"ש קיבלו ממנו.

ר' מיכל היה איש מורם מעם, ומפורסם בין אנ"ש, אהוב לשמים ולבריות ומקובל אצל כולם (עיין שש"ק ח"ד סי' תכ"ד).

נוהג היה ר' מיכל לקום בחצות בכל לילה ולעבוד השי"ת, כמו שכן נהגו כל תלמידי מוהרנ"ת ז"ל וחסידיו ברסלב, ובפרט היה ידוע בין אנ"ש שעוסק בזוה"ק והיה בקי בו מאד, גם היה בעל מכניס אורח עד להפליא.

טל ילדותו והתקשרותו אל זקינו מוהרנ"ת

ר' מיכל נזכר בעלים לתרופה בפעם הראשון בהיותו ילד קטן שנכנס איזה גרעין באזנו, ובחסדי ה' יצא הגרעין ולא עלה להילד שום נזק, ומוהרנ"ת נותן על זה תודה והודאה לה' ז"ל:

"י"ז למספר בני ישראל ת"ר ברסלב ... גם סיפר לי נפלאות ישועות בנך הקטן מיכל שיחי' בענין הגרעין שהוציאו מאזנו, וגדול הנס הזה האחרון מן הראשון של בריאת בנך הגדול שיחי', כמה גדלו חסדי ה' ונפלאותיו, לא כחטאניו עשה לנו וכו', על כן מעתה חזק ואמץ בני חביבי לילך בדברי אדומ"ר ז"ל להסתכל בכל פעם על ההרחבות והישועות וכו', ולהחיות את עצמך בכל נקודה ונקודה טובה שחוטפין בכל יום ויום" (על"ת סי' ש"ו).

עוללים ויונקים מקבלים הכל פיהם מהצדיק האמת

כשהתחיל ר' מיכל ללמוד חומש ויקרא הזכיר אותו אביו ר' יצחק למוהרנ"ת, היה זאת בשנת תר"ב לפני חג הפסח, ומוהרנ"ת שרטט וכתב לו כמה דברי חיזוק על ענין זה. וכדאי להעתיק דבריו הק':

"ג' ניסן תר"ב וכו' ... ומה שלא כתבתי לך כלום מענין בנך שיחי' שהתחיל חומש, היה מחמת הטידרא וכו'... גם עתה שכחתי העיקר אגב הטידרא, להזכירך מחדש שבנך שיחי' התחיל חומש מפרשת ויקרא שהוא א' זעירא שנאמרה תיכף אחר הקמת המשכן שזה נעשה בכל דור על ידי צדיקי אמת, שבונים משכן מהקודמות טובות הנמצאים בהגרועים ופגועים ואפילו בפושעי ישראל וכו', שמשם מקבלין התינוקות של בית רבן הכל פיהם שאין בה חטא וכו' שהוא התורה אומרה (ליקו"מ ח"א סי' רפ"ב).

וכל זה אתה צריך מאד לחזור בכל יום, וגם אני מחיה עצמי רק בזה וכיוצא בזה, ובפרט בענין הנהגת הקיבוץ הקדוש וכו', בפרט עתה שאנו עוסקין לקרות הפרשיות אלו של ויקרא וכו', ואומרים בכל יום בתחילת ניסן חנוכת המזבח על ידי הנשיאים וכו' ומסיימין בפרשת המנורה שמודיעת ומאירת לכל אחד כי מלא כל הארץ כבודו וכו', וכו', מה גדלו חסדי ה', מה עמקו מחשבותיו שזכינו בדור הזה לידע מחיות ומשיבת נפש כזה" (עלים לתרופה, סי' שפ"ד).